

О. ХЕНРИ

ДАРОВЕТЕ НА ВЛЪХВИТЕ

Превод от английски: Тодор Вълчев, 1977

chitanka.info

Един долар и осемдесет и седем цента. Това беше всичко. И от тях шестдесет цента бяха в монети по един цент. Монети, икономисвани по една, по две, за които бяха водени такива пазарлъци с бакалина, със зарзаватчията и месаря, че страните пламваха от безмълвния упрек, предизвикан от подобно сметкаджийство. Дела ги преброи три пъти. Един долар и осемдесет и седем цента. А утре е Коледа.

Не ѝ оставаше нищо друго, освен да се тръшне на охлузената кушетка и да зареве. И Дела така и направи. Което навежда на дълбокомъдрената мисъл, че животът се състои от сълзи, подсмърчания и усмивки, като подсмърчанията преобладават.

Докато стопанката на този дом премине лека-полека от първия стадий към втория, нека хвърлим поглед на самия дом. Мебелирана квартира за осем долара седмично. Не че тя просто плаче да бъде описана, но като я гледаш, може и да ти се доплаче.

Долу до входа пощенска кутия, в която никакво писмо не би могло да влезе, и бутон на звънец, от който никой смъртен не би могъл да изтръгне звук. Към всичко това картичка с надпис: „Г-н Джеймз Дилингъм Йънг“. „Дилингъм“ се беше разположило нашироко в неотдавнашния период на благосъстояние, когато собственикът на това име получаваше тридесет долара седмично. Сега, когато този доход бе намалял на двадесет долара, буквите на „Дилингъм“ бяха избледнели, сякаш не на шега си мислеха дали да не се свият в едно скромничко и непретенциозно „Д“. Но когато господин Джеймз Дилингъм Йънг се прибираще и се качваше в квартирата си, той неизменно се превръщаше в „Джим“ и попадеше в топлите прегръдки на госпожа Джеймз Дилингъм Йънг, представена ви вече под името Дела. А това е много приятно.

Дела престана да плаче и понапудри бузите си с пухчето. После застана до прозореца и се загледа омърлушена в една сива котка, която се разхождаше долу по сивата ограда на сивия двор. Утре е Коледа, а тя разполага само с един долар и осемдесет и седем цента, с които да купи подарък на Джим. Месеци наред бе икономисвала всеки цент, който можеше да се икономиса, и ето какво бе събрала. С двадесет долара на седмица не се стига далеч. Разноските се бяха оказали поголеми, отколкото бе предвидила. Все така става с тези разноски. Само долар и осемдесет и седем цента за подарък на Джим. На нейния

Джим! Колко радостни часове бе прекарала, мечтаейки как ще му купи нещо хубаво. Нещо изящно, рядко и скъпоценно, нещо поне малко от малко достойно за високата чест да принадлежи на Джим.

На стеничката между прозорците имаше огледало. Не сте ли виждали такова огледало в квартира за осем долара? Много слаб и много подвижен човек може, като наблюдава в бърза последователност смяната на отражението си в надлъжните ивици, да получи доста точна представа за своята външност. Дела, която беше тъничка и слабичка, бе усвоила това изкуство.

Изведнъж тя обърна гръб на прозореца и застана пред огледалото. Очите ѝ излъчваха блясък, но лицето ѝ за двадесет секунди бе загубило всякакъв цвят. Тя бързо извади фуркетите от косите си и ги разпусна.

Тук трябва да кажем, че семейство Джеймз Дилингъм Йънг имаше две съкровища, с които страшно се гордееше. Едното от тях беше златният часовник на Джим, оставен от дядо му на баща му и от баща му на него. Другото съкровище бяха косите на Дела. Ако Савската царица живееше в отсрещния апартамент, Дела сигурно би сушила разпуснатите си коси на прозореца, за да затъмни всички скъпоценности и накити на нейно величество. А ако цар Соломон работеше като портиер в тази къща и държеше всичките си богатства в мазето, Джим би вадил часовника си при всяко влизане и излизане, само и само да види как онзи си скубе брадата от завист.

И тъй великолепните коси на Дела се разляха около нея вълнисти и лъскави, подобно кафяв водопад. Те се спускаха чак под коленете ѝ и я обгръщаха като мантия. Изведнъж тя започна да ги прибира с бързи, припрени движения. После сякаш се поколеба и остана за минута неподвижна, а през това време две-три сълзи капнаха на протрития червен килим.

Старият кафяв жакет на гърба, старата кафява шапка на глава и развяла поли, с още неизсъхнал блясък в очите, тя излетя от стаята и хукна по стълбите към улицата.

Фирмата, пред която се спря, гласеше: „*Мадам Софрония. Всякакви изделия от коси*“. Дела се качи тичешком до горния етаж и се спря да си поеме дъх. Мадам, грамадна, прекалено бледа, студена, отвори вратата.

— Бихте ли купили косите ми? — попита Дела.

— Аз купувам коси — отвърна мадам. — Свалете си шапката да видя как изглеждат.

И отново се струйна кафявият водопад.

— Двадесет долара — отсече мадам и поповдигна с опитна ръка гъстата маса.

— Давайте ги по-бързо — каза Дела.

О, следващите два часа прелетяха на розови криле. (Извинявайте за изтърканата метафора.) Дела тичаше от магазин на магазин да търси подарък за Джим.

Най-после намери. Това нещо несъмнено бе създадено за Джим и само за Джим. Такава вещ нямаше в нито един от другите магазини, а тя ги беше преобърнала всичките. Това беше платинена верижка за джобен часовник, семпла и строга, която привличаше вниманието с истинските си качества, а не с показан блясък — каквито впрочем трябва да бъдат всички хубави вещи. Тя беше достойна дори за Часовника. Още щом я зърна, Дела разбра, че тази верижка трябва да принадлежи на Джим. Тя беше като него. Скромност и достойнство — тези качества се отнасяха с еднаква сила и за верижката, и за Джим. Взеха ѝ двадесет и един долара и Дела забърза към къщи с осемдесет и седем цента в джоба. С такава верижка на часовника Джим би могъл без стеснение, във всякаква компания, да погледне колко е часът. Колкото и хубав да беше часовникът му, сега той често пъти го поглеждаше крадешком, защото бе окачен на стара кожена каишка.

Когато Дела се прибра в къщи, въодушевлението ѝ отстъпи донейде място на разсъдливостта и благоразумието. Тя извади машата за къдрене, запали газта и се зае да поправи опустошенията, причинени от благородство, съчетано с любов. А това винаги е невероятно тежка задача, приятели мои, исполинска задача.

След четиридесет минути главата ѝ се покри със ситни къдрички, с които тя удивително заприлича на палав хлапак. Дела се огледа внимателно и критично в огледалото.

„Ако Джим не ме убие още щом ме зърне, ще каже, че приличам на ванилетна артистка — помисли си тя. — Но какво можех да направя, ох, какво можех да направя само с долар и осемдесет и седем цента?“

В седем часа кафето вече беше сварено, а нагретият тиган стоеше отстрани на печката в очакване на котлетите.

Джим никога не закъсняваше. Дела сви платинената верижка в ръка и седна на края на масата, че да е по-близо до вратата. След малко чу стъпките му по стълбата и пребледня, макар и само за миг. Тя имаше навика да произнася кратички молитви и при най-дребния повод и сега зашепна:

— Мили боже, направи тъй, че пак да му се видя хубава.

Вратата се отвори, Джим влезе и я затвори след себе си. Изглеждаше отслабнал и угрижен. Горкият! Не е леко на двадесет и две години да се грижиш за семейство. Имаше нужда от ново палто, а и ръкавици му трябваха.

Джим застина неподвижен до вратата — като сетер, подушил пѣдпѣдък. Погледът му се спря на Дела, с изражение, което тя не можа да разбере, но което я уплаши. Това не беше нито гняв, нито изненада, нито неодобрение, нито ужас — изобщо нито едно от чувствата, които можеше да се очакват. Той просто се беше втренчил в нея и от лицето му не слизаше това странно изражение.

Дела скочи от масата и се хвърли към него.

— Джим, мили — извика тя, — не ме гледай така! Отрязях си косите и ги продадох, защото Коледата щеше да ми е черна, ако не ти подарях нещо. Те пак ще пораснат. Не ми се сърдиш, нали? Просто нямах друг изход. Косата ми расте страшно бързо. Кажи ми сега „честита Коледа“, Джимч и нека прекараме весело празника. Да знаеш само какъв хубав, какъв чудесен подарък съм ти приготвила.

— Отрязала си си косите ли? — едва успя да попита Джим, сякаш, въпреки усилената мозъчна дейност, все още не можеше да възприеме този очевиден факт.

— Да, отрязях ги и ги продадох — каза Дела. — Не ме ли харесваш и така? Аз съм си същата, макар и с отрязани коси.

Джим огледа стаята, като че търсеше нещо.

— Значи, вече нямаш коси? — попита той едва ли не като смахнат.

— Безсмислено е да ги търсиш — отвърна Дела. — Казах ти вече: отрязях ги и ги продадох, толкоз. Сега е Бъдни вечер, момчето ми. Бъди мил с мен, защото заради теб направих това. Може би космите в косите ми могат да се изброят — продължи тя с нежния си глас, който изведнѣж зазвуча сериозно, — но кой може да измери любовта ми към теб? Да слагам ли котлетите, Джим?

И Джим бързо се съвзе от вцепенението. Той взе Дела в прегръдките си. Нека бъдем тактични, и спрем за няколко секунди вниманието си на някой страничен предмет. Кое е по-голямо — осем долара седмично или милион годишно? И математикът, и мъдрецът ще ви дадат погрешен отговор. Влъхвите са поднесли скъпи дари, но между тези дари е липсвал един. Впрочем тези мъгляви намеци ще бъдат разяснени по-нататък.

Джим извади от джоба на палтото си някакъв пакет и го хвърли на масата.

— Не ме разбирай погрешно, Дела — каза той. — Никаква прическа и подстригване не са в състояние да намалят любовта ми към моето момиче. Но отвори този пакет и ще разбереш защо в първия момент се посбърках.

Белите подвижни пръсти разкъсаха канапа и хартията. Последна възторжено възклицание, което — уви! — чисто по женски бе сменено със сълзи и хлипания, та се наложи стопанинът на дома да пусне в ход всичките си успокоителни способности.

Защото на масата лежах Гребените, същият онзи комплект гребени — два за отстрани и един за отзад, на които Дела толкова пъти се бе любовувала пред една витрина на Бродуей. Великолепни гребени от истинска костенуркова черупка, с блестящи камъни покрая, съвсем в тон с хубавите ѝ, но липсващи сега коси. Те струваха скъпо — тя знаеше това — и в душата си само бе мечтала и копняла за тях, без никаква надежда, че ще може да ги има. И ето, сега те бяха нейни, ала липсваха косите, които биха красили тези така желани украшения.

Все пак тя ги притисна до гърдите си и когато най-сетне намери сили да вдигне глава и да се усмихне през сълзи, каза:

— Косата ми расте толкова бързо, Джим.

Изведнъж тя скочи като попарено коте ѝ възкликна:

— Ах, боже мой!

Джим още не беше видял своя красив подарък. Тя бързо му го поднесе на отворената си длан. Матовият скъп метал сякаш заблестя в лъчите на нейната чиста и предана душа.

— Кажу ми, не е ли чудесна, Джим? Обиколих целия град, докато я намеря. Сега ще можеш и по сто пъти на ден да си поглеждаш часовника. Я ми го подай. Искам да видя как ще му стои.

Но вместо да ѝ даде часовника, Джим легна на кушетката, подложи ръце под главата си и се усмихна.

— Дела — каза той, — нека приберем някъде подаръците и ги оставим на мира известно време. Прекалено хубави са, за да ги използваме още сега. Аз продадох часовника си, за да мога да ти купя гребените. Е, вече е време да приготвиш котлетите.

Влъхвите, които са донесли дарове на младенеца в яслите, са били, както ви е известно, мъдри хора, удивително мъдри хора. Те са измислили обичая да се правят коледни подаръци. И понеже са били мъдри, несъмнено и техните подаръци са били мъдри — може би дори с уговорка да бъдат подменени, в случай че се повтарят. А тук аз ви разказах една съвсем незабележителна история за две глупави деца, живеещи в квартира за осем долара, които без капчица мъдрост пожертвуваха един за друг своите най-скъпи съкровища. Но нека кажем на мъдреците в наши дни, че от всички, които поднасят подаръци, тези двама са най-мъдрите. От всички, които правят и приемат подаръци, такива като тях са истински мъдрите. Винаги и навред. Те именно са влъхвите.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.